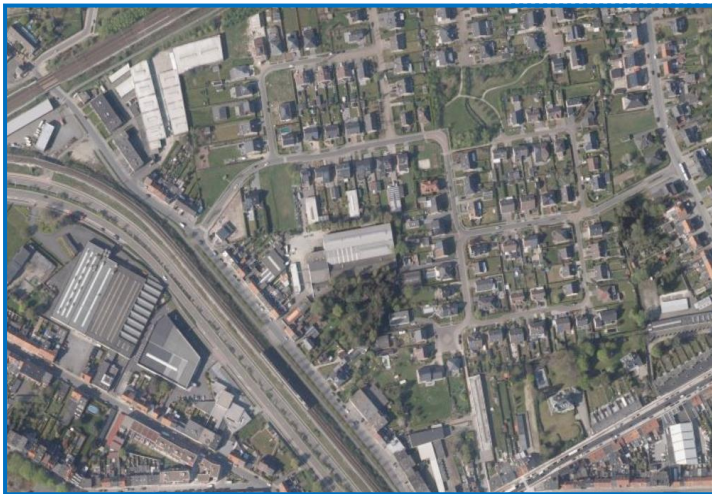

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

SINT-NIKLAAS – NIEUWE MOLENSTRAAT

A. DEVROE
JANUARI 2018

COLOFON

Project

Archeologienota – Sint-Niklaas, Nieuwe Molenstraat

Opdrachtgever

ZABRA Real Estate
Antoon Catriestraat 8a
9031 Drongen

Vossemeren nv
Koning Astridlaan 1 bus 2
2550 Kontich

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2018 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door de architect aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Inleiding	2
2.2. Administratieve gegevens	3
2.3. Bepalen onderzoeksstrategie	3
2.4. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	4
2.5. Onderzoeksmethode en -technieken	5
2.6. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk	7
3. Figurenlijst	8

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek kan men vaststellen dat het projectgebied vanaf de 18de eeuw onbebouwd was en als landbouwgrond in gebruik. In de tweede helft van de 20ste eeuw werden pas gebouwen opgericht. Uit de nabije omgeving zijn enkele archeologische vondsten gekend. Het gaat enerzijds om lithische artefacten, maar ook sporen uit de IJzertijd en Romeinse periode werden aangetroffen. Deze bevinden zich eerder iets lager of iets hoger dan het projectgebied, maar bodemkundig gezien liggen ze wel op gelijkaardige bodemtypes. De overgang van iets lagere gelegen gebieden naar een hogere rug is bovendien niet slecht. Ook de aanwezigheid van de Klapperbeek is positief. Sporen van oudere periodes kunnen dan ook niet uitgesloten worden.

Op basis van het bureauonderzoek kan niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet. De verzamelde gegevens geven een laag potentieel naar archeologie toe voor de periode vanaf de 18de eeuw. Er kan echter niet uitgesloten worden dat oudere periodes aanwezig zijn. Gezien de gunstige ligging en de omliggende vondsten wordt het archeologisch potentieel als hoog ingeschat.

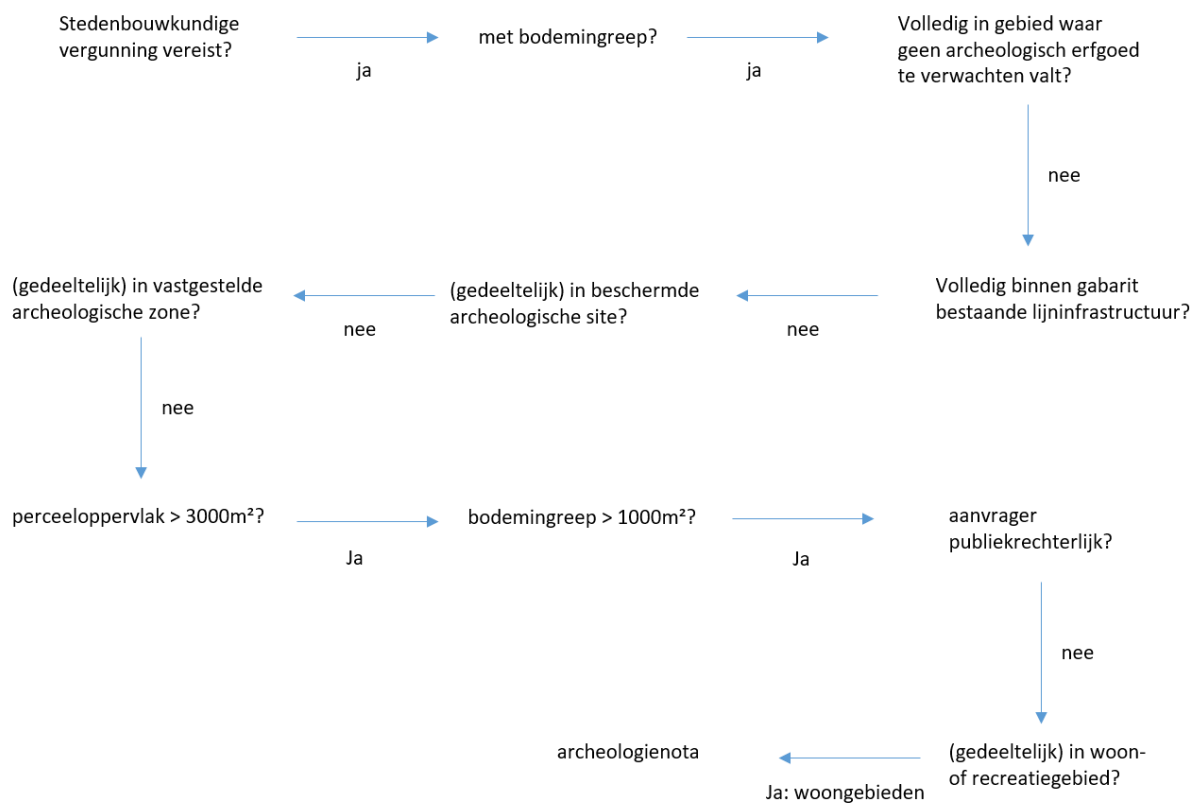
De toekomstige werken zullen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren. Het gaat onder meer om de aanleg van een ondergrondse parking, funderingen, verhardingen. Hier is dan ook bijkomend onderzoek nuttig. Ter hoogte van het park zal men slechts enkele bomen rooien en verder geen werken uitvoeren. Aangezien voor dit park behoud voorop staat en de ingreep slechts zeer beperkt is, is hier geen bijkomend onderzoek noodzakelijk.

Gezien het archeologisch potentieel, het potentieel op kenniswinst en de toekomstige werken is bijkomend archeologisch onderzoek nodig. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien het projectgebied nog bebouwd en verhard is.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2017)

2.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Locatie: Oost-Vlaanderen, Sint-Niklaas, Nieuwe Molenstraat

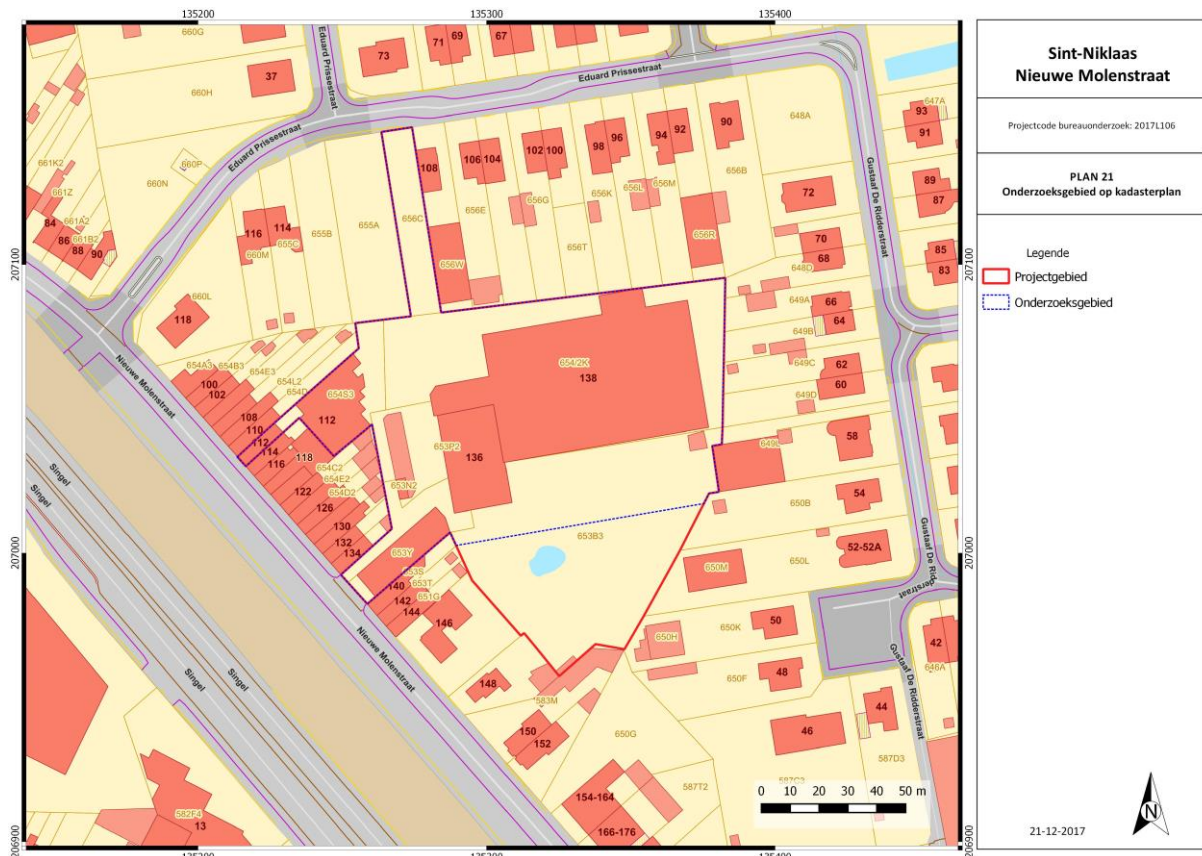
Bounding box: punt 1 (NW) – X 135204,318 Y 207143,810

Punt 2 (ZO) – X 135391,842 Y 206957,657

Kadaster: Sint-Niklaas, afd. 7, sectie B, percelen 656c, 654/2k, 653b³ (partim), 653p², 653w², 653n², 653y, 654s³.

Oppervlakte projectgebied: ca. 13.900 m²

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 11.209 m²

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)

2.3. BEPALEN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek geeft voornamelijk goede resultaten op droge leembodems. Bovendien kunnen verstoringen in de bovenste lagen een vertekend beeld schetsen en dienen de resultaten nog

steeds geverifieerd te worden dmv proefsleuven. Op basis van de kosten-batenanalyse en het feit dat gezien de bodemgesteldheid dit geen ideale ondergrond is werd dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd worden. Dit is hier niet het geval en bovendien geeft een veldkartering enkel een beeld van de bovenste laag. Bovendien kunnen periodes met weinig vondstmateriaal op deze manier niet gedetecteerd worden. Deze methode wordt dan ook niet geadviseerd.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied mogelijk verstoringen te kennen. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Boringen geven echter niet altijd een goed beeld weer omdat bij verstoring de oorspronkelijke bodemopbouw niet altijd nagegaan kan worden (microtopografie). Bovendien kan het zijn dat diepere sporen wel nog goed bewaard bleven, ook al geven boringen misschien een verstoord beeld weer. Gezien de aanwezige verhardingen en gebouwen zouden enkel mechanische boringen mogelijk zijn. Gezien de kosten-batenanalyse wordt dit dan ook niet voorgesteld. Een duidelijk beeld kan men beter bekomen in profielputten tijdens het sleuvenonderzoek.

Onderzoeken in functie van steentijd (landschappelijk/verkennd/waarderend booronderzoek, proefputten) zouden nuttig kunnen zijn aangezien steentijdvondsten niet uitgesloten kunnen worden en mogelijk zelfs verwacht kunnen worden (nabij een waterloop, overgangszone). Aangezien mogelijk verstoringen aanwezig zijn in de ondergrond door de bouw van het huidige gebouw en de aanwezige verstoringen is de kans groot dat boringen telkens gestaakt dienen te worden bij het stoten op puinresten. Daarom wordt voorafgaand geen onderzoek in functie naar steentijd geadviseerd. Tijdens het sleuvenonderzoek zal hier wel aandacht aan besteed worden. Indien vuursteenconcentraties worden aangetroffen, wordt overgegaan op een verkennd en waarderend archeologisch booronderzoek, mogelijk aangevuld met proefputten. Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek dergelijke onderzoeken nodig zouden blijken, geeft de erkende archeoloog dit aan en worden de betreffende hoofdstukken uit de Code Goede Praktijk gevolgd.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen. De zone van het park wordt uit het onderzoeksgebied gesloten aangezien hier enkel wat bomen gerooid zullen worden en nieuwe aangeplant. Het park is behoudenswaardig en hier dienen dan ook zo weinig mogelijk ingrepen te gebeuren.

2.4. VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?

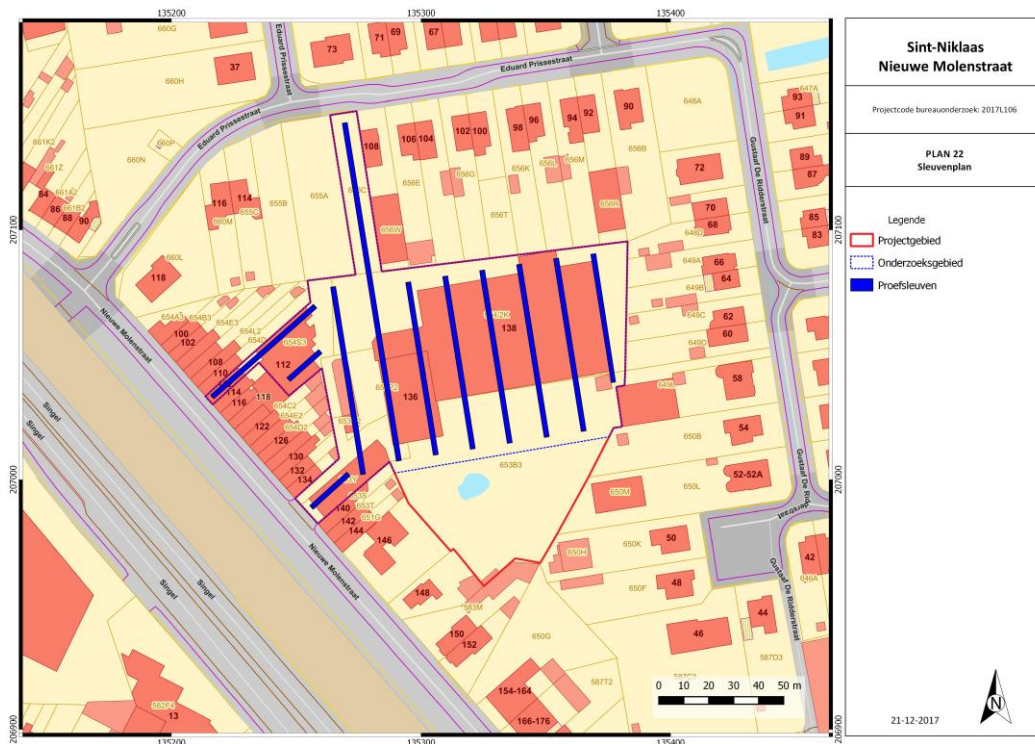
- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Kunnen de verwachtingen van het bureauonderzoek bijgesteld worden?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

2.5. ONDERZOEKSMETHODE EN -TECHNIEKEN

Het onderzoeksgebied (ca. 11.209 m²) zal door middel van parallelle continue proefsleuven onderzocht worden. De bestaande gebouwen worden tot net onder de vloerplaat uitgegraven en ook de verharding wordt verwijderd. Hierna volgt het proefsleuvenonderzoek.

Tijdens de het proefsleuvenonderzoek dient Erfpunt als wetenschappelijke begeleiding bij het project betrokken te worden.

De sleuven worden voornamelijk noord-zuid georiënteerd aangelegd. Enkele sleuven worden anders georiënteerd, dit om praktische redenen. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarssleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarssleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarssleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een meer exacte afbakening van een archeologische site te bekomen.

Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017)

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Indien noodzakelijk worden bijkomende boringen geplaatst volgens de Code Goede Praktijk. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.6. VOORZIENE AFWIJINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2017)	2
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)	3
Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017)	6